

Könyvtermés

ALBERT VALÉRIA rovata

Magyarország története térképeken

Papp-Váry Árpád gyűjteményes összeállítását lapozva nem egy szokványos atlaszt tart kezében az olvasó, inkább valami izgalmas időutazás térképes menetrendjét. Mielőtt azonban „útnak indulna” benne, érdemes végigolvasnia a földfelszín-ábrázolás és a hazai térképezés-történet legfontosabb ismereteit összefoglaló bevezetőt, hiszen ennek birtokában sokkal közelebb kerülhetünk a hazánk történetét kaleidoszkópszerűen felvillantó térképlapokhoz, földabroszokhoz.

A Földet egyre jobban benépesítő ember szűkebb és tágabb környezetének „tér-képi” számtalan ábrázolási lehetőséget kínáltak: birtoktérképek, katonai térképek, vár- és várostromtérképek, közigazgatási, vízrajzi és vízszabályozási térképek, várostérképek, egyházi és úrbírórendezési, erdő-, bányász- és barlangtérképek; az iskolai oktatást segítő térképek, atlaszok, tematikus szakmai térképek színesítik a palettát. Megismerkedhetünk a föld- és éggömbökkel, valamint a dombortérképekkel, majd nekiállhatunk a 103 remekmű tanulmányozásához a 336-ból való Seuso-tól Balaton-ábrázolásától a 2002-es országgyűlési választások eredményét bemutató térképekig.

Nincs lehetőség itt akár e térképek címeinek felsorolására sem, csupán néhányat emelek ki a különlegességek közül. Meghökkenőtök a korai (II–IV. századi) ábrázolások a Kárpát-medencéről, a középkori Európa-térképek hazai vonatkozásai, a

Vatikán XVI. századi freskótérképe vagy épp a török kori Magyarország ábrázolásai. Houfnagel 1617-es Buda és Pest térképét szemlélve szinte a korabeli budai utcákon sétálunk. A török hódoltság utáni tervszerű településtervezés kitűnő példája a bácskai Cservenkáról 1784-ben készült térkép, amely még a „típus-terv” lakóházait is ábrázolja. Esztétikai élményt is nyújt a világ első földrengéstérképe, Kitaibel Pál és Tomcsányi Ádám 1810-ből való remekműve. Az aggteleki Baradla-barlang mindmáig legszemléletesebb „alaprajza” Vass Imre térképe 1831-ből. Az 1848-as első választási térkép a

szabolcsi választókerületeket mutatja. Teleki híres „Carte Rouge”-a rendkívül áttekinthetően ábrázolja a trianoni Magyarország nemzetiségi viszonyait. A XX. század második felét turistatérképek, egy 1954-es talajtérkép és a választási térképek képviselik. Bőséges irodalomjegyzék, névmutató és angol nyelvű összefoglaló zárja a kötetet. Izgalmas, sokirányú ismeretbővítő mű, még ha csak bele bele lapozunk is. (*Cartographia-Kossuth Kiadó, 2002, 279 oldal, 6900 forint*)

SZABLYÁR PÉTER

A viktimológia alapkérdései

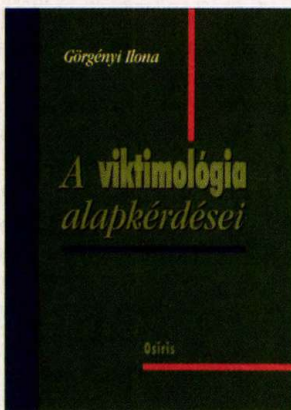
Elsősorban az áldozattal kapcsolatos nemzetközi kutatásokról és – a szövegben többször használt kifejezés szerint – az áldozatorientált büntetőjogi és társadalmi törekvésekről ad a szerző, Görgényi Ilona összefoglaló áttekintést, be-

vallottan a hazai kutatás számára tanulságokat és irányjelzéseket kialakító módon. A kötet az Igazságügyi Minisztérium és a Miskolci Egyetem Oktatásának Fejlesztéséért Alapítvány támogatásával készült, nyilvánvalóan – ám a szövegben nem deklaráltan – tankönyv, hatalmas jegyzetapparátussal (több mint hatvan oldalt foglalnak el a jegyzetek, van olyan fejezet, amelyben 120-nál több jegyzet, főleg irodalmi hivatkozás és utalás található).

A kötetből kitűnik: a miskolci jogi kar szakemberei szintén végeztek viktimológiai vizsgálatokat, a szerző tárgyalja az ilyen felmérések eredményeit és módszertanát is. Az első fejezet elméleti alapvetés, ezen belül fogalommeghatározás, illetve a viktimológia körvonalazódó tudományágának, diszciplinájának elhelyezése a – szöveg kifejezése szerint – a *bűnügyi tudományok* rendszerében. A második fejezet a tulajdonképpeni „áldozattan”, a speciális áldozatok és bűncselekményformák viszonyairól szól, főleg a vagyon és a személy ellen elkövetett bűncselekmények vonatkozásában. Itt már szó esik az áldozatok kártalanításáról is. A harmadik fejezet a bűnmegelőzési módszereket tárgyalja, és a bűncselekmények áldozatait segítő szervezetek tevékenységét vizsgálja, míg a negyedik fejezet tárgya a „restoratív – kárhelyreállító – igazságszolgáltatás” és az állami kártalanítás kérdéseit foglalja össze.

Mint a nagy jegyzetapparátus is mutatja, a szerző valóban nagyon tájékozott, a témabemutatás elsősorban jogelméleti, jogalkalmazási és jogszociológiai jellegű. A szövegben kevés helyen találunk állásfoglalást és ajánlást, inkább tudományos elemzést kapunk. A szerző helyesli és ajánlja is az új paradigmát, a kárhelyreállító igazságszolgáltatási szándékot, illetve az áldozat védelmét.

A tanulságos kötet nem jogászok számára is jól érthető, jól tagolt, vi-

lágos fogalmazású. Egyrészt jó, hogy a lélektani aspektus viszonylag halvány a gondolatmenetben, mert a viktimológiai szakirodalomban gyakran ez dominál, és ebben könnyű az áldozat akaratlan hibáztatása felé eltolódni (ez az

úgynevezett „victim blaming” szemlélet az egészségmegőrzés és betegségmegelőzés terén is gyakran érvényesül), noha ez igazságtalan, mert a társadalomnak – és ezen belül a büntetőjognak – a dolga az áldozatvédelem, a bűnmegelőzés. Talán éppen a bűnmegelőzési következmények tárgyalása kíváncsúnra még nagyobb terjedelemben a szöveg bizonyos részeiben. A lélektani aspektus relatív hiánya viszont kár is annyiban, hogy a bűnesetből származó *lélektani ártalmak*, főleg a *pszichotrauma*k közvetlen kezelése, illetve megelőző ellátása, továbbá figyelembevétele a kárhelyreállítási intézkedésekben ugyancsak több teret igényelt volna a könyvben. Azért is, mert e téren világszerte sok a kutatás és az ellátási próbálkozás, az áldozatok száma pedig nagyon nagy. Az erőszakos bűncselekmények, különösen a szexuális erőszak gyakran váltanak ki poszttraumás stresszbetegségeket, az ebben szenvedőket minél hamarabb célszerű pszichológiai segítségben részesíteni. A gyermekeket érő szexuális és más, visszaélő jellegű, esetleg erőszakos bűncselekmények távlati kihatásai különösen súlyosak lehetnek, a megfelelő és korai ellátással megelőzhető a betegség.

A kötet érdekes, és a restoratív igazságszolgáltatás koncepciója bizonyosan aktuális is. Apróság, de megjegyzésre érdemes, hogy a restoratív jelző a magyar nyelvben idegenül cseng, egyértelműen anglicizmus, talán a *restoratív* még mindig jobb szó lenne erre (ráadásul a kárhelyreállítás önmagában is világosan kifejezi a lényegét). *Osiris, Budapest, 289 oldal, 1680 forint*)

DR. BUDA BÉLA